

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA Z ZAKRESU ARCHEOLOGII POLSKI ZA ROK 1954

Helena Burchard

A. KSIĄŻKI

DOBKIEWICZ KORNELIA, W GRODACH SŁOWIAN ŚLĄSKICH, Warszawa 1954, s. 104, ilustr. Rzecz popularna, nie wolna od bałamuctw, m. in. o wynikach wykopalisk w Opolu i na Ślązy.

ИСТОРИЯ ПОЛЬШИ В ТРЕХ ТОМАХ. Том I под редакцией В. Д. Королюка, И. Е. Миллера и П. Н. Третьякова. Москва 1954, s. 583, ilustr. Zawiera m. in. rozdziały poświęcone epoce wspólnoty pierwotnej i wczesnemu feudalizmowi na ziemiach Polski w opracowaniu P. N. Tretjakowa, W. D. Koroliuka, L. W. Razumowskiej, s. 15—95. Do tomu dodano bibliografię obejmującą także prace z zakresu archeologii Polski, która zawiera pewne luki. Książka przynosi różne nowatorskie ujęcia również w odniesieniu do najdawniejszych dziejów ziem polskich.

GUIPIENIEC ANATOL, PRZEWODNIK PO DZIALE NUMIZMATYCZNYM MUZEUM ARCHEOLOGICZNEGO W ŁODZI, I. Starożytność i wczesne średniowiecze (Biblioteka Muzeum Archeologicznego w Łodzi nr 4), Łódź 1954, s. 147, tabl. 35. Autor omawia w sposób popularny początki pieniądza, początki, rozwój i technikę bicia monet, surowce do wyrobu monet, systemy monetarne w starożytności, wagę i nazwy monet rzymskich. Następnie mówi krótko o pochodzeniu skarbów monet i wreszcie omawia znalezione na ziemiach polskich monety greckie, celtyckie, rzymskie i wczesnośredniowieczne, ze szczególnym uwzględnieniem monet znajdujących się w Muzeum Łódzkim.

NADOLSKI ANDRZEJ, STUDIA NAD UZBROJENIEM POLSKIM W X, XI i XII WIEKU (Acta Archeologica Universitatis Lodziensis nr 3), Łódź 1954, s. 287, ilustr. 15, tabl. XLVII, map 8. W części I autor omawia broń w polskim materiale archeologicznym z X—XII w.: miecz, topór, włócznia, oszczep, broń miotająca (proca, łuk, kusza), szabla, nóż bojowy, maczuga, hełm, tarcza, pancerz, ostrogi, rząd koński, zespoły uzbrojenia. Część II zawiera publikację źródeł archeologicznych.

NOSEK STEFAN, SKOROWIDZ OSÓB, NAZW GEOGRAFICZNYCH i ILUSTRACJI do dwudziestu tomów „Światowita”, I—XX, Warszawa 1954, s. 1—280. Rzecz zawiera skorowidze według wyszczególnienia podanego w tytule.

SZCZECIN I WOLIN WE WCZESNYM ŚREDNIOWIECZU, Wrocław 1954, s. 74, ilustr. Zawiera: *Kiersnowski Ryszard*, Wolin i Szczecin jako główne ośrodki Pomorza Zachodniego we wczesnym średniowieczu, s. 5—30. *Wieczorowski Tadeusz*, Szczecin w świetle wykopalisk, s. 31—44. *Filipowiak Władysław*, Wolin w świetle wykopalisk, s. 45—64. Do książeczki, którą wydano staraniem Polskiego Towarzystwa Archeologicznego z okazji walnego zjazdu w Szczecinie, dołączono streszczenia w jęz. rosyjskim i angielskim.

B. CZASOPISMA I WYDAWNICTWA CIĄGŁE

ARCHEOLOGICKÉ ROZHLEDY, R. VI, 1954.

Malinowski T., Mohyla ůnětické kultury v Malých Lukách v Polsku, s. 64—67, 73. Kurhan unietycki z Łęk Małych, pow. Kościan. *Hensel W., Cořta A.*, Wczesnośredniowieczna Kruszwica, s. 68—69, 73—75. Krótka informacja o dotychczasowych wynikach wykopalisk. *Żak J.*, Wczesnośredniowieczne rylce (stilusy) z Wielkopolski, s. 90—91. *Malinowski T.*, Objevy ve vsi Slupcy v Polsku, s. 211—212. Osada obronna i prowadząca do niej droga na grobli z okresu halsztackiego we wsi Słupca, pow. Konin.

DAWNA KULTURA, Czasopismo kwartalne Polskiego Towarzystwa Archeologicznego, R. I, Wrocław 1954, z 1, s. 48.

Jasienica Paweł, Wspomnienia z Nowej Huty, s. 3—6. Zjazd połączeniowy towarzystw archeologicznych i numizmatycznych w Nowej Hucie. *Cehak-Hońubowiczowa Helena*, Trzewiki opoiskie, s. 7—14. *Żak Jan*, Wczesnośredniowieczne rylce do pisania na tablicach woskowych, s. 15—16, ilustr. 2. Rylce znalezione w Poznaniu i Gnieźnie i ich interpretacja. *Szafrańscy Zoja i Włodzimierz*, O przęślikach z napisami, s. 17—19, ilustr. 6. Odkryty w Biskupinie przęślik z literami NM na tle analogicznych znalezisk bułgarskich i staroruskich. *Gurba Jan*, Nowoodkryte rysunki neolityczne w Krzemionkach Opatowskich, s. 29—31, ilustr. 2. *Kaźmierczyk Jan*, Osada hutnicza w Groszowicach, s. 31—32. Osada IV—V w. n. e. — dwie chaty słupowe, trzy ziemianki, sześć studni, osiem dymarek. *Leciejewicz Lech*, Odkrycie wczesnośredniowiecznej huty szklanej w Kruszwicy, s. 32—33. *Zenksteller Barbara*, Badamy cmentarzysko szkieletowe..., s. 33—37, ilustr. 2. Cmentarzysko rządowe X—XII w. w Krzanowicach, pow. Opole. *Kmiecicki Jerzy*, Z prac wykopaliskowych w Gdańsku w 1953 r., s. 37—41, ilustr. 2. Bibliografia. *Pressówna Ludwika*, Paweł Jasienica — Świt słowiańskiego jutra, s. 42 (rec.). *Kronika*, s. 43—48.

— z. 2, s. 49—96.

Sawicki Ludwik, Na marginesie badań lessowego stanowiska paleolitycznego na Zwierzyńcu w Krakowie, s. 49—53, ilustr. 3. M. in. materiały górnio-aszelskie. *Rozen Henryk*, Pierwotne wierzenia religijne, s. 53—62, ilustr. 3. Animizm, totemizm, magia. *Dąbrowski Krzysztof*, Problem starożytnej Kalisii, s. 62—67, ilustr. 5. Wyniki badań na Tyńcu w Kaliszu w latach 1950—1953. *Józełowiczówna Krystyna*, Odkrycia w katedrze poznańskiej, s. 67—74, ilustr. 2. Resztki katedry (romańskiej) z drugiej połowy XI w., relikty preromańskie — budowla filarowa, grobowiec, sadzawka (domniemana chrzcielnica). *Hońubowicz Włodzimierz*, *Kubasiewicz Marian*, Kości zwierzęce źródłami historycznymi, s. 75—81, ilustr. 3. Wyniki badań materiału kostnego z wykopalisk na Ostrówku w Opolu. *Karwol Edward*, O „Katalogu magii” Rudolfa z Rud Raciborskich, s. 81—85, ilustr. 1. *Antoniewicz Włodzimierz*, Skarb w Wiślicy, s. 85—91, ilustr. 3, tabl. 2. Skarb XVII w.: kubek srebrny, komplet narzędzi toaletowych, dwie głowy smoków, guzy srebrne złożone, monety polskie i zachodnio-europejskie. Bibliografia. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, R. I, s. 92. *Włodzimierz Hońubowicz*, V. Gordon-Childe, Postęp a archeologia, s. 92. *Kronika*. M. in. *Zeydler-Zborowski Zygmunt*, Instytut Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, s. 93—94. *Żurowski Tadeusz*, Opieka nad zabytkami archeologicznymi w Polsce, s. 94—95. *Różycka Teresa*, „Jak chronić zabytki archeologiczne”, s. 95—96. Wystawa objazdowa Muzeum Śląskiego we Wrocławiu.

— z. 3, s. 97—144.

M. in. *Nosek Stefan*, Igołomia, s. 97—103, ilustr. 8. Wyniki dotychczasowych badań. *Wielowiejski Jerzy*, Z pobytu w Bułgarii, s. 114—121, ilustr. 8. Grobowce trackie w Płowdiw i Kazanlik, miasto trackie w miejscowości Koprinka, zabytki rzymskie, zabytki średniowiecznej kultury bułgarsko-słowiańskiej. *Lewicki Tadeusz*, Na śladach handlu arabskiego w Polsce, s. 121—127, ilustr. 2. Dirhemy znajdujące na terenie Polski, szlaki handlowe, przedmioty handlu. *Hońubowicz Włodzimierz*, Jak polscy kowale w XI wieku imitowali stal damasceńską, s. 128—131, ilustr. 6. *Dąbrowski Krzysztof*, Archeologiczne badania powierzchniowe w dolinie rzeki Bugu, s. 131—135, ilustr. 3. Autor zajmuje się głównie stroną organizacyjną badań. *Kmiecicki Jerzy*, Jak żyli rybacy gdańscy w XII i XIII wieku, s. 135—138, ilustr. 2. Bibliografia, s. 139. *Kronika*. M. in. *Kozłowski Janusz*, Delegacja IHKM PAN na sesji naukowej wydziału historycznego Instytutu Historii Kultury Materialnej i Instytutu Etnografii Akademii Nauk ZSRR w Moskwie, s. 140—141. *Zeydler-Zborowski Zygmunt*, Działalność Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Archeologicznego, s. 141.

Mikołajczyk Gabriela, Otwarcie stałej wystawy archeologicznej w Gnieźnie, s. 141—142, ilustr. 1. *Tomaszewski Zdzisław*, Metoda wierceń badawczych dla potrzeb archeologii, s. 142—144, ilustr. 2.

— z. 4, s. 145—192.

Lepik-Kopaczyńska Wilhelmina, O celowości i przydatności archeologii, s. 145—148. *Hołubowicz Włodzimierz*, Na marginesie dyskusji na temat metody wykopaliskowej, s. 149—156, ilustr. 2. O metodzie stosowanej w Opolu. *Żurowski Kazimierz*, Wczesnośredniowieczny wał obronny w Gnieźnie, s. 161—169, ilustr. 7. *Józefowiczówna Krystyna*, Zabezpieczenia resztek budowli wczesnośredniowiecznych w katedrze poznańskiej, s. 170—173, ilustr. 2. Prace elektropetryfikacyjne. *Kaźmierczyk Józef*, O transporcie kołowym w okresie wczesnośredniowiecznym na terenie Polski, s. 174—178, ilustr. 4. Wozy wczesnośredniowieczne. *Terlecki Władysław*, Mennice jako źródło dochodu panujących w Polsce w XIV i XV w., s. 178—183, ilustr. 4. Stopniowa dewaluacja monety w Polsce. Bibliografia. *G(urba) J(an)*, Emil Georgijew — Powstanie pisma słowiańskiego, s. 186. *Wielowiejski J(erzy)*, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, R. II, z. 3, s. 186, Kronika. K. P. Z działalności PTA, s. 187. *Gąssowski Jerzy*, Archeologiczny obóz szkoleniowy w Biskupinie w roku 1954, s. 188—189, ilustr. 1. *Żurowski Tadeusz*, Prace konserwatorskie w Krzemionkach Opatowskich, s. 190—191, ilustr. 1. Z działalności Oddziałów PTA, s. 191—192. *Wl(odziemierz) H(ołubowicz)*, Reorganizacja programu nauczania na uniwersyteckich studiach Historii Kultury Materialnej, s. 192.

ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД, R. X, SOFIA 1954, nr 2.

M. in. Хензел Витолд, Начало на Полската Държава s. 53—66. Skróty referatu o początkach państwa polskiego, wygłoszonego przez prof. W. Hensla na Uniwersytecie w Sofii w grudniu 1953 roku.

KWARTALNIK HISTORYCZNY, R. LXI, Warszawa 1954, nr 1.

M. in. *Gieysztor Aleksander*, Geneza państwa polskiego w świetle nowszych badań, s. 103—136. Autor daje we wstępie dość obszerny przegląd dotychczasowych poglądów na zagadnienie, po czym omawia genezę państwa polskiego wg następujących punktów: 1 — zagadnienie rozkładu wspólnoty rodowej i kształtowania się feudalizmu; 2 — narodziny społeczeństwa klasowego i pierwszych organizacji państwowych na ziemiach polskich; 3 — okres powstawania państwa polskiego.

— nr 3.

M. in. w dziale Recenzje: *Lalik Tadeusz*, M. O. Koswien, Oczerki historii pierwotnej kultury, s. 227—231. *Kulczycki Jerzy*, M. O. Koswien, Matriarchat. Historia problemu, s. 231—235. *Zientara Benedykt*, B. A. Kolczin, Czarna metalurgia i metaloobrobka w drewniej Rusi (domongolskiej pieriod), s. 235—239.

— nr 4.

M. in. w dziale Dyskusja i polemika: *Kiersnowski Ryszard*, W sprawie początków organizacji państwowej na Pomorzu Zachodnim, s. 160—162. Artykuł polemiczny w stosunku do pracy J. Dowiata, Pochodzenie dynastii zachodnio-pomorskiej i ukształtowanie się terytorium księstwa zachodnio-pomorskiego. W dziale Recenzje: *Leciejewicz Lech*, Krystyna Pieradzka, Walki Słowian na Bałtyku w X—XII w.

KWARTALNIK HISTORII KULTURY MATERIALNEJ, R. II, Warszawa 1954, z. 1—2,

M. in. *Dziewulski Władysław*, Zaludnienie i rozmiary Szczecina w roku 1124, s. 45—64. Autor ustala liczbę ludności opierając się na przekazie Herborda i analizie planu grodu i podgrodzia szczecińskiego. Sprawozdania i recenzje, s. 220—221. Kronika naukowa. M. in. *Łaszczyńska Olga*, Wawel starożytny i wczesnośredniowieczny w świetle wykopalisk. Zabytkowe kafle wawelskie. Dawne widoki Wawelu. Wystawa w Państwowych Zbiorach Sztuki na Wawelu, s. 276—282.

— z. 3.

M. in. *Kiersnowski Ryszard*, Rośliny uprawne i pożywienie roślinne w Polsce wczesnofeudalnej, s. 346—387. Pszenica, jęczmień, proso, żyto, owies, groch, bób, soczewica, wyka, mak, konopie, len, rzepa, ogórki, marchew, cebula, kapusta, drzewa owocowe, rośliny zbieracze. *Podwińska Zofia*, Narzędzia uprawy roli w Polsce w okresie wczesnośredniowiecznym, s. 388—423. Autorka omawia obszernie literaturę przedmiotu oraz źródła i metody badawcze, stawia najważniejsze problemy: a) ustalenie typów sprzężajnych narzędzi rolniczych i przedstawienie czasu ich powstania i rozwoju, b) zależność między zmianami w zakresie narzędzi rolniczych a przejściem od wypaleniskowego systemu uprawy ziemi do uprawy sprzężajnej, c) wpływ zmian w narzędziach rolniczych i systemie uprawy roli na intensyfikację produkcji rolnej; wreszcie daje przegląd narzędzi rolniczych w okresie wczesnośredniowiecznym (radło, pług, bronna, motyka, łopata, grabie, koser, półkosek, cep, stępa, żarna). *Lewicki Tadeusz*, Średniowieczne źródła arabskie i perskie o hodowli zwierząt domowych u Słowian, s. 444—469. Znaczenie źródeł wschodnich do dziejów kultury materialnej Słowian. Przegląd materiału o hodowli: świnia domowa, bydło rogate, koń, owca, pies, drób (kury, kaczki, gołębie). Recenzje i sprawozdania. M. in. *Chmielewski Waldemar*, Edward Loth, Człowiek przeszłości, s. 499—501. *Abramowicz Andrzej*, Stefan Nосек, Przedhistoryczne budownictwo mieszkalne na ziemiach polskich, s. 507. *Lalik Tadeusz*, Ryszard Kiersnowski, Budownictwo zachodnio-pomorskie wieku XII w świetle źródeł pisanych, s. 507—508. *Lalik Tadeusz*, Halina Modrzewska, Materiały do bibliografii archeologicznej Mazowsza, s. 508. *Leciejewicz Lech*, Tadeusz Dobrzeniecki, Drzwi gnieźnieńskie, s. 510—512. *Kiersnowska Teresa*, Adam Chętnik, Przemysł i sztuka bursztyniarska nad Narwią, s. 532—534.

— z. 4.

M. in. *Gieysztor Aleksander*, Niektóre potrzeby badań nad materialnymi warunkami bytu we wcześniejszym średniowieczu polskim, s. 599—618. Praca dzieli się na rozdziały: 1. Stan badań wczesnośredniowiecznych w zakresie historii kultury materialnej; 2. Postulaty ogólne; 3. Przegląd materialnych warunków bytu we wczesnym średniowieczu; 4. Wkład badań nad kulturą materialną do syntezy historycznej. *Matuszewski Józef*, Początki nowożytnego zaprzęgu konnego, cz. II, s. 637—664, ilustr. 5. W części II autor rozpatruje materiały odnoszące się do pojawienia się zaprzęgu nowożytnego w Polsce. Recenzje i sprawozdania. M. in. *Łowmiański Henryk*, Aleksander Kamiński, Jaćwież. Terytorium, ludność, stosunki gospodarcze i społeczne, s. 716—721. *Podwińska Zofia*, Emil Hachulski, Radlice z późnego okresu rzymskiego z Mogiły, pow. Kraków, s. 721—722. *Podwińska Zofia*, Zdzisław Rajewski, Gromadne znalezisko żelaznych narzędzi wczesnośredniowiecznych z Ostrowa koło Mogiły, s. 724. *Żak Jan*, Andrzej Nadolski, Studia nad uzbrojeniem polskim w X, XI i XII wieku, s. 725—730. *Nadolski Andrzej*, W związku z recenzją mgr J. Żaka, s. 730—733. *Dziewulski Władysław*, Wojciech Gluziński, Wrocław średniowieczny. Miasto i ustrój do początku XV wieku, s. 733—735. *Uzdowska Teresa*, Edwin Rosenkranz, Geneza miasta Łubusza, s. 736—738.

OCHRONA ZABYTKÓW, t. VII 1954, z. 2 (25).

M. in. *Żurowski T.*, Konserwacja szybów górniczych w Krzemionkach Opatowskich, s. 128—129. *Żurowski T.*, Drugi zjazd naukowy konserwatorów zabytków archeologicznych, s. 135—136.

— z. 4 (27).

M. in. *Holas Aleksander*, Odkrycie tympanonu romańskiego w kościele ponorber-

tańskim w Strzelnie, s. 271—272, ilustr. 2. *Świechowski Zygmunt*, Znaczenie najnowszego odkrycia w Strzelnie, s. 273—276, ilustr. 3. Analiza artystyczna znalezionej tympanonu. *Zurowski T.*, Ochrona zabytków archeologicznych Lubelszczyzny, s. 277—278. Krótki zarys historii badań archeologicznych na Lubelszczyźnie, poczynając od końca XIX wieku.

PALEOLOGIA, t. III, Osaka 1954, nr 3.

M. in. *Kostrzewski J(ózef)*, The North-Eurasian pottery in Poland. s. 195—204. Omówienie zabytków kultury ceramiki północno-eurazjatyckiej z Polski.

PROBLEMY, R. X, 1954.

M. in. *Bielenin Kazimierz*, Odkrycia archeologiczne w Igołomi, s. 473—476. Popularne sprawozdanie z dotychczasowych wyników badań. *Gurba Jan*, Dawna Kultura, s. 583—584. Recenzja z zeszytu 1 czasopisma. *Dzierżykraj-Rogalski Tadeusz*, Rehabilitacja pitekanropa, s. 681—685. *Pithecanthropus erectus*, *Sinanthropus pekinensis*, problem zaginionego łączącego ogniwa między małpami a człowiekiem.

PRZEGLĄD ANTROPOLOGICZNY. Organ Polskiego Towarzystwa Antropologicznego i Polskich Zakładów Antropologii, t. XX, Warszawa — Poznań 1954.

M. in. *Sarama Leszek*, Szczątki kostne ludzkie z okresu wczesnośredniowiecznego, odkryte we wsi Sąsiadka powiatu zamojskiego, s. 146—155, ilustr. 4. *Wolański Napoleon*, Szczątki ludzkie z cmentarzyska wczesnohistorycznego (XI—XII w.) z Bazaru Nowego, pow. Maków Mazowiecki, s. 180—217. Autor analizuje szczegółowo materiał kostny z tego cmentarzyska i zestawia wyniki z danymi osiągniętymi dla innych wczesnośredniowiecznych cmentarzysk w Polsce (Płońsk, Radom, Końskie, Słoboszewo, Kruszwica), na Białorusi i Ukrainie. *Wokroj Franciszek*, Neolityczne ludzkie szczątki kostne z Biskupina, s. 315—340, ilustr. 14. Analiza antropologiczna trzech szkieletów ludności kultury nadcisańskiej, odkrytych w Biskupinie w 1952 r. *Wesołowski Jan*, Archeologiczne określanie wieku metodą promieniotwórczego izotopu węgla, s. 647—654. Autor omawia fizyczne podstawy metody, technikę pomiaru oraz trudności metody. W dziale VII, Przegląd badań antropologicznych w Polsce, omówione są m. in. prace: Wojciech Kóčka, Wczesnodziejowa antropologia Słowian zachodnich (s. 675—677); Tadeusz Dzierżykraj-Rogalski, Les ossements néolithiques du cimetière de la culture à coupes en entonnoir à Las Stocki, s. 677; Tadeusz Ziółkiewicz, Results of stomatological researches of the pre-slavonic human bones 2500 years old discovered at Biskupin, s. 678—679.

PRZEGLĄD HISTORYCZNY, t. XLV, Warszawa 1954, z. 2—3.

M. in. *Dowiat Jerzy*, Pochodzenie dynastii zachodnio-pomorskiej i ukształtowanie się terytorium księstwa zachodnio-pomorskiego, s. 237—279. We wstępie autor rozpatruje zagadnienie znaczenia i pochodzenia nazw „Pomorzanie” i „Pomorze” oraz problem rzekomej jedności państwowej Pomorza Zachodniego i Wschodniego przed wiekiem XII. Następnie odtwarza terytorium państwa Warcisława I i stara się ustalić położenie domeny księżęcej, która byłaby zarazem kolebką dynastii. Wreszcie w części końcowej rozważa sens nazwy „Lucicy”, stosunek wzajemny pojęć „Lucicy” i „Pomorze” i wreszcie miejsce Uznamia (który uważa za kolebkę dynastii) w zespole ziem lucickich.

— z. 4.

M. in. w dziale Recenzje: *Gleysztor Aleksander*, F. Graus, Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské, t. I, Dějiny venkovského lidu od 10 stol. do první poloviny 13 stol., s. 824—834.

PRZEGLĄD ZACHODNI, R. X, t. I, Poznań 1954, nr 1—4.

M. in. *Kowalenko Władysław*, Piana, Swina i Dziwna jako szlaki osadniczo komunikacyjne Słowiańszczyzny bałtyckiej VIII—XIII w., s. 1—90. Autor daje przegląd

dotychczasowych badań nad problemem, omawia układ połączeń wodnych między Bałtykiem a Zalewem Szczecińskim w świetle źródeł średniowiecznych, granicę plemienną wielecko-pomorską, następnie zagadnienia osadnictwa, obrony i komunikacji i wreszcie problem zapiaszczenia Dziwny (gdy przestała być żeglowna). *Cofciana Aleksandra*, Badania archeologiczne w Kruszwicy w 1953 r., s. 224—231. Wczesnośredniowieczna huta szkła. *Hołowińska Zofia*, Sprawozdanie z prac wykopaliskowych prowadzonych w Bonikowie w pow. kościańskim w 1953 r., s. 231—234. Grodzisko wczesnośredniowieczne — chata słupowa, wał obronny, droga. *Dąbrowski E., Leciejewicz L.*, Sprawozdanie z ratunkowych badań archeologicznych w Ujściu nad Notecią, s. 234—240. Wał obronny XII w., pomost IX—X w., warstwy osadnicze od VII—X w. n. e.

Malinowski Tadeusz, Badania archeologiczne w Słupcy, pow. koniński, s. 241—249. Droga-grobla z okresu halsztackiego. *Filipowiak W.*, Uwagi do artykułu prof. dra W. Kowalenki pt. Piana, Swina i Dziwna jako szlaki osadniczo-komunikacyjne Słowiańszczyzny bałtyckiej VIII—XIII wieku, s. 613—614. *Kowalenko W.*, Odpowiedź na list W. Filipowiaka, s. 614—616.

— t. II, nr 5—8.

M. in. *Perzyńska Maria*, Josef Poulik — Jizni Morava zeme davnych Slovanu, s. 236—239, (rec). *Filipowiak W.*, Drugi list w sprawie prof. dra W. Kowalenki, s. 280—283. *Kowalenko W.*, Odpowiedź na drugi list mgra W. Filipowiaka, s. 283—287. *Kowalenko Władysław*, Bałtyk i Pomorze w historii kartografii (VII—XVI w.), s. 353—389. Autor omawia tzw. *mappae mundi*, mapy żeglarskie XIV—XV w. i mapy XV—XVI w., powstałe pod wpływem geografii Ptolemeusza.

— t. III, nr 9—12.

M. in. *Zajchowska Stanisława*, Próba rekonstrukcji środowiska geograficznego okolic Bonikowa z okresu wczesnego feudalizmu, s. 425—462, map 5. Autorka przedstawia problem wg następującego planu: opis terenu, rozwój krajobrazu, środowisko geograficzne, osadnictwo, gród w Bonikowie.

ROCZNIK GDAŃSKI, t. XIII, Gdańsk 1954.

M. in. *Jażdżewski Konrad*, Kultura rybaków gdańskich w w. XII i XIII w świetle badań wykopaliskowych 1948—1951, s. 6—28, ilustr. 8. Autor omawia rozplanowanie Gdańska wczesnośredniowiecznego (do roku 1308), budownictwo, poszczególne rzemiosła i rękodzieła, sprzęty gospodarstwa domowego, ozdoby stroju, szczątki organiczne (kości zwierząt dzikich i domowych, roślin uprawnych i zbieranych, rodzaje drewna), środki komunikacji, przybory do gier i narzędzia muzyczne, zabytki związane z wierzeniami i wreszcie konstrukcje obronne.

SLAVIA ANTIQUA. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim, t. IV (1953), Poznań — Wrocław 1954.

M. in. *Lehr-Splawiński Tadeusz*, Wspólnota językowa bałto-słowiańska a problem etnogenezy Słowian, s. 1—21. *Kostrzewski Józef*, Ze studiów nad wczesnym okresem żelaznym w Polsce, s. 22—70, ilustr. 22, map 5. Praca omawia następujące zagadnienia: 1. Podział okresu halsztackiego na podokresy; 2. Początki rodzimego przemysłu żelaznego w Polsce; 3. Główne ośrodki wytwórczości metalurgicznej w Polsce w okresie halsztackim; 4. Handel we wczesnym okresie żelaznym w Polsce; 5. Ślady zróżnicowania majątkowego i społecznego. *Antoniewicz Włodzimierz*, Późnolatański dzban brązowy z okolic Dzikowa koło Tarnobrzega, s. 71—96, ilustr. 13. *Łowmiański Henryk*, Lędzianie, s. 96—116. Próba rozwiązania nazwy plemiennej Lendizi podanej przez Geografa Bawarskiego. *Zajczkowski Stanisław*, W sprawie plemion Łęczycan i Sieradzan, s. 117—130. *Widajewicz Józef*, Kontakty Mieszka I z państwami nordyjskimi, s. 131—150. Autor omawia jedynie kontakty polityczne. *Ziółkowska Hanna*, Ze

studiów nad najstarszym targiem polskim, s. 151—162. Artykuł dyskusyjny w stosunku do pracy K. *Maleczyńskiego* Najstarsze targi w Polsce.. *Dujčev Ivan*, Le témoignage du Pseudo-Césaire sur les Slaves, s. 193—209. Wiadomości o Słowianach w Dialogach Pseudo-Cezarego. *Sułowski Zygmunt*, Geografia dokumentu „Dagome iudex”, s. 232—251. *Kürbisówna Brygida*, Kształtowanie się pojęć geograficznych o Słowiańszczyźnie w polskich kronikach przeddługoszowych, s. 252—282. *Labuda Gerard*, Saga o Styrbjörnie, jarlu Jomsborga, s. 283—337. Autor analizuje sagę pod kątem widzenia informacji odnoszących się do stosunków polsko-szwedzkich w X w. *Urbańczyk Stanisław*, Mieclaw (Masław), ksiązę mazowiecki, s. 350—356. Autor uważa imię Masław za błąd kopisty średniowiecznego; formą poprawną jest jego zdaniem Mieclaw. *Hensel Witold*, Les investigations sur l'origine de l'État Polonais, s. 394—439, ilustr. 64. Autor reasumuje dotychczasowe wyniki badań nad początkami państwa polskiego. Bogaty materiał ilustracyjny obejmuje zabytki z Bonikowa, pow. Kościan, z Ujścia n. Notecią, Lutomierska, Poznań, Gniezna, Kruszwicy, Wrocławia, Gdańska, Ostrowa Lednickiego, Bródna Starego, pow. Warszawa, Tumu koło Łęczycy, Sobótka, Szczecina, Wiślicy, Gródka, pow. Hrubieszów.

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE, t. XX, Warszawa 1954, z. 1, s. 1—104.

Rajewski Zdzisław, Zagadnienie złotnictwa wczesnośredniowiecznego na ziemiach polskich, s. 3—22. Praca zawiera wykaz źródeł archeologicznych (tygielki, formy odlewnicze, surowiec, narzędzia), omawia pochodzenie poszczególnych kruszców używanych do wyrobu ozdób, techniki złotnicze i organizację produkcji złotniczej. *Chmielewska Maria*, Grób kultury tardenoaskiej w Janisławicach, pow. Skierniewice, s. 23—48. *Stęślicka-Mydlarska Wanda*, Szczątki ludzkie znalezione w grobie tardenoaskim w Janisławicach, pow. Skierniewice, s. 49—66. Analiza antropologiczna. *Maciejewski Franciszek*, *Rajewski Zdzisław*, *Wokroj Franciszek*, Ślady osadnictwa kultury tzw. brzesko-kujawskiej w Biskupinie, pow. Żnin, s. 67—79. Trzy groby szkieletowe na stanowisku 15 Odkrycia. *Kmieciński J.*, Wczesnośredniowieczne cmentarzysko w Piekle Dolnym, pow. Gdańsk, s. 80. *Zielonka B.*, Cmentarzysko z młodszego okresu rzymskiego w m. Gostkowo, pow. Toruń, s. 80—82. *J. K.*, Ciekawe naczynie kultury pomorskiej ze Starogardu, pow. Starogard Gdański, s. 82. Naczynie z ornamentem figuralnym. *Kmieciński J.*, Osada z późnego okresu rzymskiego w Sędzinie, pow. Aleksandrów Kujawski, s. 82—83. Ceramika siwa, piec chlebowy kopułaśty. *Kmieciński J.*, Ciekawe odkrycia pod absydą kościoła romańskiego w Inowrocławiu, s. 83—84. Pięć szkieletów pod fundamentami absydy. *Gąssowski Jerzy*, Neolityczny grób dziecka w Gródku n. Bugiem, pow. Hrubieszów, s. 84—85. Autor zalicza grób do cyklu kultur wstępnych. *Miszkiwicz B.*, Neolityczne ludzkie szczątki kostne z Gródka n. Bugiem, pow. Hrubieszów, s. 85—87. Analiza antropologiczna. *Gardawski Aleksander*, Wyniki wstępnych badań na grodzisku wczesnośredniowiecznym we wsi Chodlik, pow. Puławy, s. 86—89. *J. K.*, Stanowisko kultury ceramiki sznurowej z Wąglczewa, pow. Sieradz, s. 89. Amfora bogato zdobiona. *J. K.*, Grób kultury łużyckiej z Łagiewnik, pow. Sieradz, s. 89. *Kmieciński J.*, Cmentarzysko ciałopalne z III okresu brązu ze Stobnicy, pow. Piotrków Trybunalski, s. 90—91. Cmentarzysko kultury łużyckiej. *J. K.*, Cmentarzysko kultury wenedzkiej z wczesnego okresu rzymskiego z m. Psary, pow. Łowicz, s. 91—92. *J. K.*, Cmentarzysko ciałopalne z okresu rzymskiego we Włocinie, pow. Sieradz, s. 92. Autor datuje cmentarzysko na koniec II w. n. e. *Kmieciński J.*, Grób kultury pomorskiej z powiatu piotrkowskiego, s. 92. Grób skrzynkowy w Niechcicach, pow. Rozprza. Autor datuje go na wczesny okres lateński. *Kronika*. *Demińska Maria*, Grody Czerwieńskie w r. 1953, s. 93—96. Wyniki wykopalisk na grodziskach w Gródku Nadbużnym, Czermnie i Sąsiadce oraz na cmentarzysku kurhanowym w Lipsku, pow.

Zamość. *Uzdowska Teresa*, Konferencja terenowa w sprawie najstarszych grodzisk śląskich, s. 95—97. *Dembińska Maria*, Dyskusja w sprawie metody wykopaliskowej, s. 97—98. *Dembińska Maria*, Prace nad inwentaryzacją grodzisk, s. 98—99. *Dembińska Maria*, konferencja w sprawie badań nad polskimi skarbami wczesnośredniowiecznymi, s. 99—100. *T(eresa) U(zdowska)*, Zjazd połączeniowy towarzystw archeologicznych w Nowej Hucie, s. 100—101. *Nahlik Stanisław*, Konferencja w sprawie planu muzeów na rok 1954, s. 101. *Żurowski T.*, Narada konserwatorów zabytków archeologicznych, s. 101—103. *J(erzy) ant(oniewicz)*, Wystawa archeologiczna w Płocku, s. 104. — z. 2, s. 105 — 208.

Szatrański Włodzimierz, Z badań nad epoką patriarchalnej wspólnoty pierwotnej, s. 107—133. Skarby brązowe w Wielkopolsce z IV i V okresu epoki brązu i ich interpretacja. *Gądzikiewicz Maria*, Wybrane zagadnienia z badań nad kulturą grobów kloszowych, s. 134—173. Wykaz i analiza materiałów pochodzących z województwa warszawskiego. *Józefowiczówna Krystyna*, Konserwacja relikwii kamiennej architektury wczesnośredniowiecznej w katedrze poznańskiej, s. 174—178. Prace elektropetryfikacyjne. *Dąbrowski Krzysztof*, *Karwowska Janina*, Metoda konserwacji szkła rzymskiego na przykładzie kielicha ze wsi Piwonice, pow. Kalisz, s. 179—185. Odkrycia. *Hachulski R.*, Wyniki prac wykopaliskowych w Bieńczykach, pow. Kraków, 1952 r., s. 186—187. Materiały kultury ceramiki wstęgowej rytej. *Hachulski Emil*, Wyniki badań w Mogile, pow. Kraków, w 1952 r., s. 187—188. Nóż krzemienisty neolityczny, ceramika łużycka, puchowska, celtycka, materiały kultury przeworskiej, ceramika wczesnośredniowieczna. *Hachulski Emil*, Wyniki prac wykopaliskowych w Mogile w 1953 r., s. 188—189. Osada z czasów od okresu lateńskiego do wczesnego średniowiecza. *Hachulski Emil*, Radlice z późnego okresu rzymskiego z Mogiły, pow. Kraków, s. 189—190. *Biełenin Kazimierz*, Dotychczasowe wyniki badań w Pleszowie, pow. Kraków, s. 190—191. Osada kultury ceramiki promienistej i produkcyjna osada garncarska z okresu późnorzymskiego. *Aksamit Tadeusz*, Dwa groby ceramiki sznurowej z Nowej Huty, pow. Kraków, s. 191—192. *Sochacki Zdzisław*, Ślady osadnictwa neolitycznego we wsi Dłubnia, pow. Kraków, s. 193. Materiał kultury ceramiki promienistej. Kronika. *M(aria) A. D(embińska)*, Powstanie Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, s. 194. *Dembińska Maria*, Konferencja sprawozdawczo-planująca Kierownictwa Badań nad początkami Państwa Polskiego, s. 194—197. *Nosek Stefan*, Stacja archeologiczna Instytutu HKM w Igołomi i jej badania w r. 1953, s. 197—200. Krótkie sprawozdanie z prac wykopaliskowych w 1953 r. *U. T.*, Prace przygotowawcze do konferencji w sprawie genezy miast na ziemiach polskich, s. 200. Krótka notatka. *Żaki Andrzej*, Wawel starożytny i średniowieczny w świetle wykopalisk, s. 200—202. Sprawozdanie z wystawy pod tym tytułem. *Łuka Alicja*, Wystawa pt. „Gdańsk wczesnośredniowieczny w świetle wykopalisk” w Muzeum Pomorskim w Gdańsku, s. 202—204. *Kietlińska A.*, Najstarsza przeszłość Warszawy w ekspozycji muzealnej, s. 204. O projektowanej wystawie w Muzeum Historycznym. *Kietlińska Alina*, Otwarcie wystawy archeologicznej w Lęborku na Pomorzu, s. 204—205. *mg.*, Pokaz zabytków archeologicznych w Muzeum w Łowiczu, s. 205—206. *Rajewski Z.*, Nowa księga inwentarzowa materiału archeologicznego, s. 206—208. z. r., Nowy typ wystawy w Nowej Hucie, s. 208. Krótka notatka. z. r., Wystawa archeologiczna dla dużych zakładów przemysłowych, s. 208. Krótka notatka.

— z. 3, s. 209—324.

Hensel Witold, Pochodzenie Słowian, s. 211—220. Próba ujęcia etnogenezy Słowian. *Świętochowska Aleksandra*, O najdawniejszej Warszawie w świetle dotych-

czasowych badań archeologicznych, s. 221—223. Ocena założenia przestrzennego i specyfika narastania elementów obronnych Warszawy. *Żaki Andrzej*, Wyniki wstępnych badań grodziska w Naszacowicach, pow. Nowy Sącz, s. 234—251. Autor datuje grodzisko na wieki IX—XII. *Rauhut Lechosław*, Ślady osadnictwa kultury iwieńskiej na stanowisku 2a w Biskupinie, pow. Żnin, s. 252—259. *Krysiak Kazimierz*, Szczątki zwierzęce z wczesnej epoki brązu w Biskupinie, pow. Żnin, s. 260—262. Krowa, pies, świnia, koń, jeleń, sarna, tur, szczeżuja. *Antoniewicz Włodzimierz*, Srebrna głowa byka z Sanu, s. 263—266. Autor datuje znalezisko na okres późnolateński lub wczesnorzymski. *Poklewski Tadeusz*, Halsztacki zespół ozdób brązowych z Wakijowa, pow. Tomaszów Lubelski, s. 267—275. *Zak Jan*, O chronologii ostróg o zaczepach haczykowato zaگیętych do wnętrza z Biskupina, pow. Żnin, s. 276—279. *Żurowski Tadeusz*, Konserwacja neolitycznych kopalni krzemienia w Krzemionkach Opatowskich, s. 280—293. Odkrycia. *Pieczyński Zbigniew*, „Korkociągowe” kabłączki znalezione w katedrze poznańskiej, s. 294—295. Autor datuje znalezisko na IX lub X w. n. e. *Pieczyński Zbigniew*, Wczesnośredniowieczna gliniana forma odlewnicza z Poznania, s. 295—296. *Uzdowska Teresa*, Badania archeologiczne na Starym Mieście w Kaliszu w 1953 r., s. 296—297. Materiały ceramiczne przeważnie XI—XII wieku. z r., Waga nowego typu z Biskupina, pow. Żnin, s. 297—298. *Kaźmierczyk J.*, Czólno i łódź ze wsi Wały Śląskie, pow. Wołów, s. 298—299. Autor datuje znalezisko na mniej więcej XIII w. *Kaźmierczyk J.*, Nowoodkryte cmentarzysko ciałopalne z okresu wpływów rzymskich w Chróścicach, pow. Opole, s. 299—300. *A. G.*, Nowoodkryte cmentarzysko ciałopalne okr. halsztackiego kultury łużyckiej w m. Dobrzeń Wielki, pow. Opole, s. 300—301. *Kramarek Janusz*, Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Krzanowicach, pow. Opole, s. 301. *A. G.*, Prace ratownicze na cmentarzysku ciałopalnym kultury łużyckiej okresu halsztackiego we Wrocławiu-Gądowie, s. 301. *Gardawski A.*, Cmentarzysko kultury łużyckiej w miejscowości Wrociszew, pow. Grójec, s. 302. Cztery popielnice z cmentarzyska z IV i początku V okresu brązu. *Gurba Jan*, Cmentarzysko lateńsko-rzymskie w Masowie, pow. Garwolin, badane w 1953 r., s. 303. *Marciniak Józef*, Klucz z okresu rzymskiego z Niedźwiady, pow. Łowicz, s. 304. *J. K.*, Osada kultury nadcisańskiej w Biskupicach, pow. Sieradz, s. 304. *J. K.*, Nowe cmentarzysko rzymskie z miejscowości Czerników, pow. Łęczyca, s. 304. *Biernat Wł.*, Grodzisko w miejscowości Dmochy-Rodzonki, pow. Wysokie Mazowieckie, s. 304—305. Autor datuje grodzisko na XII—XIII w. *Bernat Włodzimierz*, Kurhany z okresu wczesnożelaznego z miejscowości Dmochy Rodzonki, pow. Wysokie Mazowieckie, s. 305—306. Autor datuje kurhany na ostatnią fazę okresu halsztackiego lub starszą fazę okresu lateńskiego. *J(erzy) ant(oniewicz)*, Grodzisko wczesnośredniowieczne w miejscowości Włodki, pow. Sokółów Podlaski, s. 306—307. *Dąbrowski Krzysztof*, Wczesnośredniowieczna osada we wsi Małozewo, pow. Sokółów Podlaski, s. 307. *Drewko Michał*, Wielki kurhan wczesnośredniowiecznego cmentarzyska we wsi Lipsko, pow. Zamość, s. 307—309. *Gurba J.*, Stanowisko kultury ceramiki wstęgowej malowanej we wsi Łopatki, pow. Puławy, s. 309. *Gąssowski Jerzy*, Konferencja nad Podręcznikiem Historii Polski Starożytniej w Krakowie, s. 310—311. *Dąbrowski K.*, *Żurowski T.*, Drugi zjazd naukowy konserwatorów zabytków archeologicznych, s. 311—314. *Rajewski Zdzisław*, Nowe drogi muzealnej akcji oświatowej, s. 314—315. Wystawy objazdowe, wystawy dla dużych zakładów produkcji. *Modrzewska Halina*, Działalność Państwowego Muzeum Archeologicznego w roku 1953, s. 315—321. *Sarnowska Wanda*, Działalność działu archeologicznego Muzeum Śląskiego we Wrocławiu w 1953 r., s. 321—323. *Luka L. J.*, Działalność działu archeologicznego Muzeum Pomorskiego w Gdańsku za 1953 r., s. 323—324.

— z. 4, s. 327—438.

Antoniewicz Jerzy, Zagadnienie wczesnożelaznych osiedli obronnych na wschód od dolnej Wisły i w dorzeczu rzeki Pregoty, s. 327—368, ilustr. 20, tabl. 2 (nr XVII i XVIII). *Gardawski Aleksander*, Wyniki prac wykopaliskowych przeprowadzonych w 1952 r. w miejscowości Trzciniec, pow. Puławy, s. 369—396, ilustr. 11, tabl. 22 (nr XXIX—L). Odkryto materiały kultury pucharów lejkowatych, kultury ceramiki grzebykowej, kultury trzcinieckiej, kultury lużyckiej. *Giźbert Wanda*, *Żaki Andrzej*, Odkrycie rośliny „sorgo” w warstwie wczesnośredniowiecznej w Krakowie na Wawelu, s. 397—407, ilustr. 8. *Kmieciński Jerzy*, Metoda i organizacja archeologicznych badań ratowniczych na wielkiej budowie, s. 408—415, ilustr. 5, tabl. 2 (nr LI—LII). Autor daje przykład szybkościowej eksploracji warstwy kulturowej, zastosowanej w związku z rozpoczęciem budowy „Domu Marynarza” w Gdańsku. *Józefowiczówna K.*, Pastorał z Limoges znaleziony w Poznaniu, s. 416, tabl. 2 (nr LIII—LIV). Import francuski XIII—XIV w. *Kaźmierczyk J.*, Brązowa siekierka z III—IV okresu brązu ze wsi Bolewiny, pow. Międzyrzec, s. 416—417. *Trudzik Zbigniew*, Ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego w miejscowości Święty Wojciech, pow. Międzyrzec, s. 417—419, ilustr. 5. *Kaźmierczyk J.*, Stanowisko z młodziej epoki brązowej (?) w miejscowości Bledzew, pow. Skwierzyna, s. 419—420, ilustr. 2. *J. K.*, Grób kultury pomorskiej w miejscowości Choczewo, pow. Lębork, s. 420. Autor datuje go na okres 400—250 p. n. e. *J. K.*, Grób skrzynkowy kultury pomorskiej z miejscowości Żabno, pow. Starogard, s. 420. Autor datuje go na lata 500—400 p. n. e. *Zielonka Bonifacy*, Cmentarzysko kultury pomorskiej z miejscowości Białośliwie, pow. Wyrzysk, s. 420—421. *Gelinek K.*, Kielich szklany znaleziony w miejscowości Parzeń, pow. Płock, s. 421—422, ilustr. 1. Notatka o rzymskim kielichu szklanym zaginionym w czasie wojny. Autor datuje go na II—III w. n. e. *Kmieciński Jerzy*, Odkrycie późnolateńskiej osady produkcji żelaza we wsi Zgłowiączka, pow. Włocławek, s. 422, ilustr. 2. *Dąbrowski Krzysztof*, Pierwsza konferencja robocza Działu I Archeologii Polski IHKM PAN w Osiecznej koło Leszna, s. 423—424. Dyskusja nad planami badawczymi na rok 1954. z. r., Pobyty archeologów i historyków radzieckich w Polsce, s. 424, ilustr. 2. Notatka o pobycie w Polsce B. A. Rybakowa, T. S. Passek, T. W. Paszuta. z. r., Wizyta archeologa czechosłowackiego w Polsce, s. 424. Krótka notatka o pobycie w Polsce dr J. Poulika. *Mikołajczyk G.*, Wystawa archeologiczna w Gnieźnie, s. 425, ilustr. 2. *Tomaszewski Zdzisław*, Wystawa prac „Komisji Badań Dawnej Warszawy” na Rynku Staromiejskim w Warszawie, s. 425—426, ilustr. 2. *Marciniak J.*, Sprawozdanie z działalności Oddziału Państwowego Muzeum Archeologicznego w Nowej Hucie w 1953 r., s. 426—428. *Kostrzewski Bogdan*, Działalność Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w roku 1953, s. 428—432, ilustr. 2. *Lepówna B.*, Działalność Muzeum Archeologicznego w Łodzi w 1953 roku, s. 423—436. *Ślusarski Zygmunt*, Działalność działu archeologicznego Muzeum Lubelskiego w 1953 roku, s. 436—437, ilustr. 2. Oprócz danych ogólnych inwentarz nowych nabytków (zabytki neolityczne, toporek żelazny, skarb monet rzymskich). *Hanulanka Danuta*, Działalność Działu Archeologicznego Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu w 1953 roku, s. 437—438. Oprócz danych ogólnych — inwentarz nowych nabytków (materiały neolityczne, kultury lużyckiej, okresu późnorzymskiego).

WIERCHY. Rocznik poświęcony góróm., t. XXIII, Kraków 1954.

M. in. *Żaki Andrzej*, Karpacka ekspedycja archeologiczna. Krótka informacja o działalności ekspedycji w latach 1953—1955. *Żaki Andrzej*, Badania grodu Wietrznow koło przełęczy Dukielskiej, s. 227—228, ilustr. 1. Grodzisko XI wieku na pograniczu wsi Wietrzna i Bóbrki w pow. krośnieńskim. *Zollówna Helena*, Średniowieczne

zaczysko w pow. jasielskim, s. 228—320, ilustr. 1. Grodzisko w Erzozowej, pow. Jasło — autorka datuje go tymczasowo na wiek XIV.

WSZECHŚWIAT, R. 1954, z. 9—10.

M. in. *Hensel Witold*, Archeologia i nauki przyrodnicze. Omawia wzajemne korzyści wynikające ze współpracy archeologii z dyscyplinami przyrodniczymi w Polsce. ZAPISKI ARCHEOLOGICZNE, Warszawa 1954, z. 5.

Kóčka Wojciech, Ostrowska Elżbieta, Uwagi do zagadnień metodyki wykopalisk, s. 1—23, ryc. 3. Artykuł dyskusyjny w stosunku do pracy W. Hołubowicza, Z zagadnień metodyki wykopalisk, „Archeologia” IV.

Z Zakładu Archeologii Polski
IHKM PAN w Krakowie